

**Uzak Doğu Türk-Tatarlarının Dinî Ve Maarif Faaliyetleri Hakkında Bir
Belge: Keijo (Seul) Mescid Ve Mekteb-i Numanî Nizamnamesi**

Ali Merthan DÜNDAR*

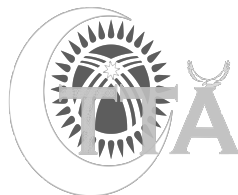
Özet

Rus İhtilali, Çarlık idaresi altındaki Türk halklarını da olumsuz şekilde etkilemiştir. İç savaş sırasında hem Kızıl Ordu, hem de karşısındaki Çar taraftarı orduların içinde Türk halklarına mensup unsurlar bulunuyordu. Bolşevik zaferinin ardından, Çar ordularında bulunan binlerce İdil-Ural Türk-Tatarı, Japon kontrolü altındaki Mançurya'ya ve ardından Japonya'nın onayıyla Kore ve Japonya'ya geçmeye başlamışlardır. Bu iltica hareketinin ardından birçok Türk-Tatar ailesi de bu bölgelere göç etmiştir. Yerleştikleri bu bölgelerde Mahalle-i İslâmiyeler kurarak topluluk halinde bir arada yaşamışlardır. Mahalle-i İslâmiye Cemiyetleri kurduktan sonra, dinî ve maarif faaliyetlerine girerek okullar ve camiler kurmuşlardır.

Özellikle Japonya'daki eğitim faaliyetleri hakkında kaynak niteliğinde belgeler mevcutsa da Kore'deki faaliyetler hakkında fazla bilgi ve belge yoktur. Kore'nin Keijo (Seul) şehrinde Türk-Tatarların kurduğu, okul ve mescitle ilgili, *Keijo Mescid ve Mekteb-i Numanî Nizamnamesi*, eldeki en önemli belgelerden biridir. Bu makalede, adı geçen nizamname Japonca ve Tatarca versiyonları karşılaştırılarak Türkçeye aktarılmış ve araştırmacıların dikkatine sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Kore Türk-Tatarları, Numanî Mescid ve Mektebi, Türk-Kore İlişkileri, Doğu Asya'da Türkler, Türk-Japon İlişkileri.*

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Japon Dili ve Edebiyatı Bölümü, merthandundar@yahoo.com

A Document on the Religious and the Educational Activities of the Turco-Tatars of the Far East: The Ordinance of Keijo (Seoul) Mescid ve Mekteb-i Numani

Abstract

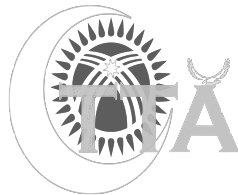
The Russian revolution, affected adversely the Turkic population of tsarist Russia. During the civil war, there were existing elements from different Turkic nations both in red army and tsarist armies. After the bolshevist victory, thousands of Turco-Tatars of Volga-Ural went out to the Manchuria which was under control of Japan at that time and after Manchuria, some groups went to Korea and Japan by the consent of Japanese government. Following this defection movement, many Turco-Tatar families immigrated to these regions too. They established Mahalle-i Islâmiyes (Islamic neighborhoods) and tried to live as communities. After the founding of associations called Mahalle-i Islâmiye, they proceeded to go into action for founding camiis and schools.

There are existing, first hand historical documents relating to the education activities of Turco-Tatars in Japan but there aren't much records about this kind of activities which occurred in Korea. The *Keijo Mescid ve Mekteb-i Numani Nizamnamesi* is one of the most important document concerning about the school and the mescid which was founded by Turco-Tatars in Keijo city (Seoul). In this article, the mentioned regulation was translated into Turkish in comparison with the Japanese and Tatar versions and presented to the attention of the researchers.

Keywords: *Turco-Tatars of Korea, Numani Mescid andMektebi, Turkish-Korean Relations, Turks at East Asia, Turkish-Japanese Relations.*

Giriş

Doğu Asya'daki Türk varlığı ile ilgili yapılan çalışmalar içinde Kore'deki Türk-Tatar dışkolu (diaspora) hakkında oldukça az çalışma

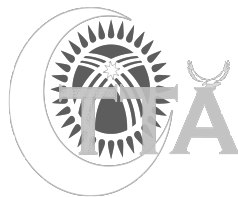
vardır. Bu durum, şüphesiz eldeki kaynakların eksikliği ile de izah edilebilir. Ancak, bize göre esas sebep, Korece ve Japoncaya hakim tarihçilerimizin bulunmamasıdır. Kore'nin 1910-1945 yılları arasında Japon işgali altında bulunması sebebiyle, Japon resmî arşivlerinde Kore'deki Türk varlığı ile ilgili bir miktar belge varsa da bu malzeme, Kore'deki Türk-Tatarların tarihi, faaliyetleri ve sosyo-kültürel hayatları hakkında çok kapsamlı bilgiler içermemektedir. Tokyo'da 1931-1938 yılları arasında basılmış olan *Yeni Japon Muhbiri* dergisinin ve 70'li yıllarda Ankara'da yayımlanmış olan *Kazan* dergisinin değişik sayılarında kısıtlı bilgiler mevcuttur. Bunların dışında, Hee-Soo Lee'nin, *İslâm ve Türk Kültürü'nün Uzak Doğu'ya Yayılması*¹ başlıklı kitabında da sekiz sayfa kadar bilgi verilmiştir. Ayrıca, Kore'de 1920-1930 yılları arasında yayımlanmış bazı gazetelerde de kısa haberler mevcuttur.²

Japon idaresi altındaki Kore ve Mançurya gibi bölgelerde yaşayan Türk-Tatarlar, Japonya'daki kanunlara göre örgütlenmiş ve cemiyetler kurmuşlardır. Bu cemiyetlere bağlı olarak faaliyete geçirecekleri dinî, kültürel mekanlarla okulların nizamnamelerini (tüzük) de muhakkak surette bastırmışlardır. Daha önce, neşretmiş olduğumuz Japonya'nın Nagoya ve Kobe şehirlerindeki Türk-Tatar mescit ve camilerinin nizamnameleri buna güzel bir örnek teşkil eder.³ Japon idaresi altındaki günümüzde Kore'nin Seul, - o zamanki adıyla Keijo - şehrinde kurdukları cemiyet idaresi, faaliyete geçirilecek okul ve mescit için bir tüzük hazırlayarak bunu yayımlamışlardır. Belge neşri niteliğindeki bu

¹ Hee-Soo Lee, *İslâm ve Türk Kültürü'nün Uzak Doğu'ya Yayılması*, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 1991, s. 271-278.

² Bu konuyla ilgili olarak, Eunmi Yu ile beraber kaleme aldığımız "Kore Gazetelerinde Türkiye (1920 - 1929)" başlıklı makalemiz bu yıl içinde yayımlanacaktır.

³ Detaylı bilgi için bkz: A. Merthan Dünder, *Japonya'da Türk İzleri: Bir Kültür Mirası Olarak Mançurya ve Japonya Türk-Tatar Camileri*, Vadi Yayınları, Ankara, 2008.

makalede biz, *Keijo*⁴ *İdil-Ural Türk-Tatar Müslümanlarının Medeniyet Cemiyeti İdaresi Karmağındaki Mescid ve Mekteb-i Numanî'nin Nizamnamesi 1943*⁵ başlıklı risaledeki bilgileri, Türkçeye aktararak araştırmacıların dikkatlerine arz edeceğiz.⁶

Rus İhtilalini takip eden süreçte 1919 yılından başlayarak, Mançurya'nın ardından yine Japon idaresi altındaki Kore'ye yerleşen Türk-Tatarlar, Çin ve Japonya'daki örneklerde de görüldüğü gibi Mahalle-i İslâmiyeler kurarak yaşamaya başlamışlardır. Bu göç hareketi, aslında tamamen Japonya'nın Büyük Asyacılık siyasetiyle ilgilidir. Rusya ve Çin'deki Müslümanları korumak bahanesiyle bu ülkelerde nüfuz kazanmaya çalışan dönemin Japon idarecileri, kendi ülkelerinde bir Müslüman topluluk oluşturmak için yabancı Müslümanların topraklarına yerleşmelerine izin vermişlerdir.⁷ Özellikle ticaretle sağlanan yüksek gelir, Türk-Tatarların mali durumlarını iyileştirmiş, aileler kurulmaya ve nüfus artmaya başlamıştır. Türk-Tatarlar nüfuslarının artması ve güçlenen maddi imkânlarıyla orantılı olarak, kiralama ya da satın alma suretiyle temin ettikleri binalarda, okullar ve mescitler kurarak millî kimliklerini korumaya çalışmışlardır.⁸ Mançurya ve Japonya'da daha kalabalık topluluklar olduğu için ihtiyaç artınca, kiralık evleri bırakıp yetkililerden alınan izinlerle minareli camiler inşa

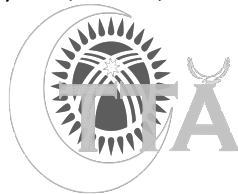
⁴ Seul. Keijo ismi, Japon işgal dönemine aittir.

⁵ Bu risaleyi bize ulaştıran Ono Ryosuke'ye ve Tatarcadan günümüz Türkçesine çeviride yardımlarını esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Abdullah Gündoğdu'ya teşekkür ederiz.

⁶ 9-11 Ekim 2013 tarihlerinde Eskişehir'de düzenlenmiş olan, "III. Uluslararası Tatarların Tarihi Mirası Konferansı"nda sunduğumuz, "Uzak Doğu Türk-Tatarlarının Dinî ve Maarif Faaliyetleri İçinde Kore/Seul Mescid ve Mektep Numanî" başlıklı bildirinin makaleleştirilmiş halidir.

⁷ Japonya'nın İslam siyaseti için bkz.; A. Merthan Dünder, *Panislâmizm'den Büyük Asyacılığa: Osmanlı İmparatorluğu, Japonya ve Orta Asya*, Ötüken Yayınevi, II. Baskı, İstanbul 2012.

⁸ Çin ve Mançurya'daki Türk-Tatarlarla ilgili kapsamlı bilgi için bkz: A. Merthan Dünder, *Japonya'da Türk İzleri: Bir Kültür Mirası Olarak Mançurya ve Japonya Türk-Tatar Camileri*, Vadi Yayınları, Ankara, 2008.

edilmiştir. Kore’de ise Türk nüfus az olduğundan ibadet, toplantı ve eğitim için kiralık evler ya da binalar kullanılmıştır. Kore'deki Türk-Tatar çocuklarının millî ve dinî duygularını kaybetmemeleri için kurulan ve bu çalışmanın konusunu oluşturan "Mescid ve Mekteb-i Numanî'nin de böyle kiralık bir evde kurulduğu anlaşılıyor.

1943 yılında Seul'de bastırılan birinci el kaynak niteliğindeki bu nizamname, toplam yirmi sayfadan oluşmaktadır. Belge iki dilde hazırlanmış olup on üç sayfası Arap harfli Tatarca, geri kalan kısım ise Japoncadır.⁹ Nizamnamenin tercümesi aşağıdaki gibidir¹⁰;

Keijo İdil-Ural Türk-Tatar Müslümanlarının Medeniyet Cemiyeti İdaresi Karmağındaki Mescid ve Mekteb-i Numanî'nin Nizamnamesi 1943.

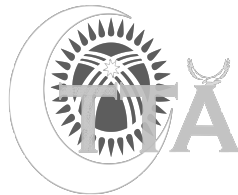
Numanî mescid ve mektebinin açılışı, büyük bir törenle 5 Ekim 1943 yılında Keijo'da oldu. Bu mescid ve mektep, Abdülhak Molla Cemaleddin Numanî'nin vasiyetinde hibe ettiği para ile satın alınarak tamir ettirilen binada açıldı.

Abdülhak Efendi, Samara vilayeti, Bügülme kazası, Karamalı kasabası, Ebiy köyünde ünlü imam molla Cemaleddin'in üçüncü oğlu olarak 1900 yılında doğdu. Medrese-i Muhammediye'yi bitirdi. Rus ihtilalinden sonra 1919'da ana vatanından kaçmak zorunda kalarak Urga¹¹ şehrine geldi. Burada Tatarlar arasında imam ve öğretmenlik görevini yapan Numanî, ihtilal Urga'ya da gelince askere alınmıştır. Daha sonra Çar taraftarı askerlerle beraber Mançurya'ya gelerek Mukden şehrinde ticarete başlamış, 1926 yılında Şemsinur Tutaş ile evlenmiştir. 1927 yılında Kore'nin Keijo (Seul) şehrine göç eden Numanî, Keijo'da ticaret ile iştigal ederken aynı zamanda imamlık ve

⁹ Belgenin tamamı için EK kısmına bakınız..

¹⁰ Tercüme yapılırken hem Tatarca, hem de Japonca metinden yararlanıldı. Bu sebeple, harf çevrimi değil tam bir çeviri yapıldı.

¹¹ Moğolistan'ın başkenti Ulan Bator'un o yıllardaki adı Urga'dır.

öğretmenlik de yapar. Doğu Asya'daki Tatarların millî-dinî hareketine de katılmış, 1934 ve 1935 yıllarında gerçekleşen Tatar kurultaylarına da iştirak etmiştir. 31 Ocak 1941 yılında hayatını kaybeden Numanî, mirasının dinî-millî işler için harcanmasını vasiyet etmiştir (MMNN, 1943: 4-5).¹²

Mescid ve mektep binası Keijo şehrinde, Naka-ku Bukyo-cho 31 numarada olup, arsası 51 tsubo¹³, iki katlı, 62 tsuboluk bir binadır. Yeri (arsa), Şemsinur Hanım Yamamoto ismine bina ise Veliyullah Efendi İbrahim adına satın alınmış, her ikisi de arsayı ve binayı "Keijo İdil-Ural Türk-Tatar Müslümanlarının Medeniyet Cemiyeti İdaresine" hibe etmişlerdir.

- Arsa ve bina Şemsinur Hanım ve Veliyullah Efendi İbrahim adına kayıtlı olsa da, Cemiyet idaresi adına kayıt edilmesi için Büyük Nippon¹⁴ hükümetine müracaat edilecektir.

- Mescid ve mektebin yeri (arsası) ve binası, Keijo Medeniyet Cemiyeti İdaresi ismine kayıt edilse de edilmese de Cemiyet idaresi ya da başka ülkelerde bulunan Tatar cemiyetleri dahi hiç kimse bina ve arsayı kiraya vermeye ya da (bankaya) rehin vermeye yetkili değildir (MMNN, 1943: 6-7).

1. Mescid ve mektep Numanî'nin masrafları aşağıdaki gibi temin edilecektir

I. Üyelik ücreti

II. Üyelerin bağışları

III. Sadakalar

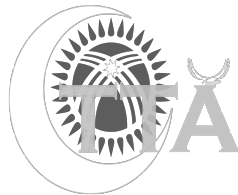
IV. Hayır için düzenlenen gecelerde toplanan paralar

2. Şemsinur Hanım Yamamoto ve Veliyullah Efendi İbrahim'in kendileri de mirasçıları da, arsa ve binayı satamazlar, kiraya veremezler. Sonuna kadar mescid ve mektep olarak kalacaktır.

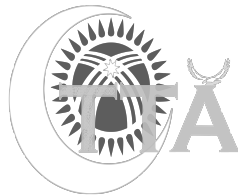
¹² Mescid ve Mektep Numanî'nin Nizamnamesi'nin kısaltması olarak kullanılmıştır.

¹³ Bir tsubo = 3.306 m²

¹⁴ Japon

3. Mescid ve mektep, Abdülhak Efendi Numanî'nin bıraktığı para ile satın alınmış olduğu için, sonsuza kadar Abdülhak Efendi Numanî'nin adını taşıyacaktır (MMNN, 1943: 7).
4. Mescid-i Numanî tüm Müslümanların ibadeti için açık olacak, mektep de Müslümanların çocuklarının ilim öğrenmesi için açık olacaktır.
5. Numanî okulunda imkân olursa yatılı öğrenciler de kabul edilecektir.
6. Mescid ve okul Numanî Keijo İdil-Ural Türk-Tatar Müslümanlarının Medeniyet Cemiyeti İdaresi yönetiminde olup, aşağıdaki maddelere göre idare edilecektir:
 - a. Yangından korunacak
 - b. Gerekli tamiratlar yapılacak (MMNN, 1943: 8).
 - c. Hükümet vergileri ödenecek
 - d. Sağlık kurallarına dikkat edilecek
 - e. Mescid ve mektep binası içinde hiçbir siyasi faaliyet yapılmayacak
 - f. Büyük Nippon hükümet kanunlarına uyulacak, dinî- millî işler kanunlara göre yapılacak
 - g. Mescid için imam ve müezzin tayin edilip maaşları ödenecek
 - h. Mektep Numanîye öğretmenlerini işe almak ve maaşlarını ödemek, Okula öğrenci kabul etmek. Sınav törenleri yapmak. Öğrencilere burs vermek. Öğrencilere sınıf temin etmek. Gençlerimize millî adetlerimizi öğretmek için tiyatrolar düzenlemek (MMNN, 1943: 9). Gençlerimizi Büyük Nippon Milletinin edebiyatı ile tanıştırmak için piyesler yapmak ve referat okumak.
7. Mektep Numanî Türk-Tatar ilkokuludur, Japonca mecburidir. İmkân olur ve gerek görülürse başka diller de öğretilir müzik dersi verilir.
8. Gelecekte Keijo'da yaşayan İdil-Ural Türk-Tatar Müslümanları dağılırlarsa, aralarında anlaşamazlarsa şu şekilde hareket ederler;

a. İlk olarak, Keijo İdil-Ural, Türk-Tatar Müslümanlarının Cemiyet İdaresi, ikinci olarak, Mukden (Mançuko)¹⁵ şehrindeki merkez idaresi ve üç ülkede (Büyük Nippon, Mançuko ve Yeni Çin) yaşayan İdil-Ural Türk-Tatar Müslümanlarının en büyük idaresinin üyelerinin onayıyla mescid ve mektep Numanî satılarak yukarıda, daha önce sayılan maddelerde olduğu şekilde faaliyet gösterilir. Yani yeni bir arsa ve bina alınarak mescid ve mektep Numanî yeniden açılır (MMNN, 1943: 9-10).

b. Mescid ve Mekteb-i Numanî ikinci daire kolundan üçüncü ve saire bölük koluna geçmek zorunda kaldığı takdirde, nizamnamedeki maddeler değiştirilmeden ve ismi de aynı şekilde Mescid ve Mekteb-i Numanî olup kalması şarttır (MMNN, 1943: 11).

9. Şimdi ya da gelecekte mescid ve mektep Numanî'nin nizamnamesinin maddelerine idareler veya kişiler uymadığı ya da kötü amaçla kullandığı (hilaf ve ihanet yapıldığı) takdirde bu kişiler Allah, millet ve hükümet karşısında mesuliyetli olacaklardır.

10. Mescid ve mektep Numanî'nin arsa ve binasının resmî hükümet mahkemesinden alınan resmî evrakı, Keijo İdil-Ural Türk-Tatar Müslümanlarının Medeniyet Cemiyeti idaresi tarafından saklanır.

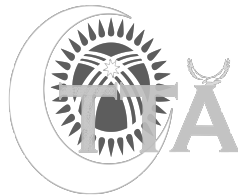
11. Zamanı geldiğinde bu nizamnamedeki maddeleri azaltmak ya da çoğaltmak gerektiğinde, bu mesele İdil-Ural Türk-Tatar Müslümanlarının Cemiyeti üyelerinin genel kararına göre halledilecektir. Azaltılan ya da çoğaltılan maddeler hükümet dairelerine bildirilecektir.

Bu nizamname 11 maddeden, on dört alt maddeden ibarettir (MMNN, 1943: 12-13).

Sonuç

Mescid ve Mekteb-i Numanî'nin akıbetini, bu aşamada tam olarak bilemiyoruz. Büyük ihtimalle, II. Dünya Savaşı'nın sonunda, Kore'nin Japon işgalinden kurtulmasının ardından Türk-Tatarların 1953'ten

¹⁵ 1932 yılında Japonya tarafından günümüz Mançuryasını içine alan bölgede kurulan kukla devlet.

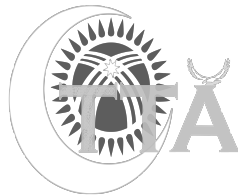

itibaren Türk vatandaşlığına geçerek anavatana dönmeleriyle beraber, ya satılmış ya da Kore Savaşı sırasında yanmış veya yıkılmış olabilir.

Nizamname'nin girişinde aktarılan hayırsever Abdülhak Molla Cemaleddin Numanî'nin özgeçmişi, aslında Rus İhtilalinin ardından vatanını terk etmek zorunda kalan birçok Türk-Tatarın hayatını özetler niteliktedir. Diğer yandan, okulun nasıl olacağını tarif eden kısım, Japon idaresi altındaki Türk-Tatar okullarındaki eğitim şeklini göstermesi bakımından da önemlidir. Bir not olarak belirtmek gerekirse, bu okullarda Japonca mecburi olduğu gibi başta Tatarca olmak üzere Rusça ve İngilizce de öğretilmiştir.

Nizamnamede yer alan "Türk-Tatar", "İdil-Ural Türk-Tatar" tanımlamaları, Numanî'nin ve ona destek veren cemiyetin, Türkiye Cumhuriyetine ve Türk milliyetçiliğine daha yakın Ayaz İshaki gurubundan olduğunu gösteriyor.¹⁶ Belgede, eğitim konularıyla ilgili çok sayıda madde bulunuyorken, dinî konularla ilgili daha az sayıda şart olması, aslında bu kuruluşun daha çok eğitim işlerini yürütmek üzere kurulduğunu gösteriyor. Bu nizamname, Doğu Asya'daki Türk varlığının bir parçasını oluşturan, Kore Türk-Tatarlarının tarihiyle ilgili

¹⁶ Türk-Tatarların Japon topraklarına gelişinden sonra Japon istihbaratı, Başkurt Türklerinden Molla Muhammed Abdulhay Kurbanali'yi camianın başına geçirmiştir. Burada amaç, Kurbanali önderliğindeki Türk-Tatarları Rusya ve Çin Müslümanlarına nüfuz edebilmek için kullanmaktır. 1933 yılında Ayaz İshaki'nin, Japonya'ya gelişyle Çin, Kore ve Japonya'daki Türk-Tatarların büyük kısmı, Türkiye'nin desteklediğini düşündüğümüz İdil-Ural Türk-Tatar Medeniyet Cemiyeti altında toplanarak Japonya'nın bu planlarını bozduğunu söylemek mümkündür. Bu konuyla ilgili detaylı bilgi için bkz.; A. Merthan Dündar, "Japonya'da Bir Başkurt Önder: Molla Muhammed Gabdulhay Kurbangaliyef", *Tarihten Bugüne Başkurtlar, Tarih, Dil ve Kültür Üzerine İncelemeler*, Haz. A. Melek Özyetgin, A. Merthan Dündar, İlyas Kamalov, Ötügen: Ankara 2008, s. 132-162 ve A. Merthan Dündar, "Japon Resmi Belgelerine Göre Ayaz İshaki ve Japonya'daki Faaliyetleri", *Türk Yurdu*, Cilt 31, Sayı. 287, Ankara 2011, s. 100-105.

eldeki nadir belgelerden biri olması bakımından değerlidir. Aynı zamanda, Türk-Kore ve Türk-Japon ilişkileri tarihi açısından da önemlidir.

Kaynakça

LEE, Hee-Soo, *İslâm ve Türk Kültürü'nün Uzak Doğu'ya Yayılması*, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 1991, s. 271-278.

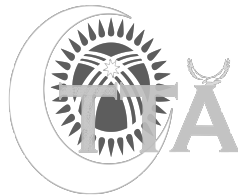
DÜNDAR, A. Merthan, *Japonya'da Türk İzleri: Bir Kültür Mirası Olarak Mançurya ve Japonya Türk-Tatar Camileri*, Vadi Yayınları, Ankara, 2008.

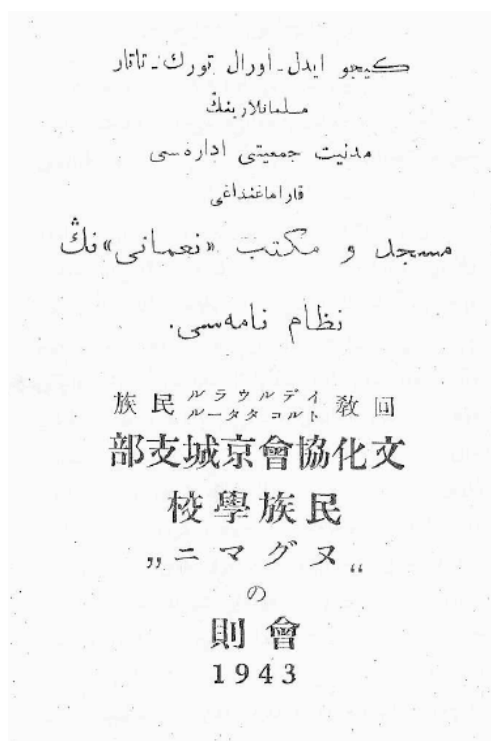
_____, "Japonya'da Bir Başkurt Önder: Molla Muhammed Gabdulhay Kurbangaliyef", *Tarihten Bugüne Başkurtlar, Tarih, Dil ve Kültür Üzerine İncelemeler*, Haz. A. Melek Özyetgin, A. Merthan DüNDAR, İlyas Kamalov, Ötüken: Ankara 2008, s. 132-162.

_____, "Japon Resmi Belgelerine Göre Ayaz İshaki ve Japonya'daki Faaliyetleri", *Türk Yurdu*, Cilt 31, Sayı. 287, Ankara 2011, s. 100-105.

_____, *Panislâmizm'den Büyük Asyacılığa: Osmanlı İmparatorluğu, Japonya ve Orta Asya*, Ötüken Yayınevi, II. Baskı, İstanbul 2012.

Ekler

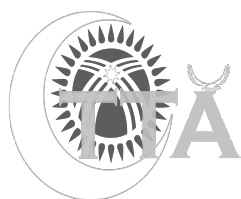

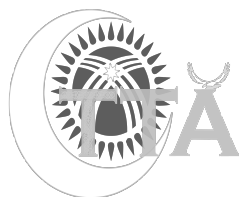
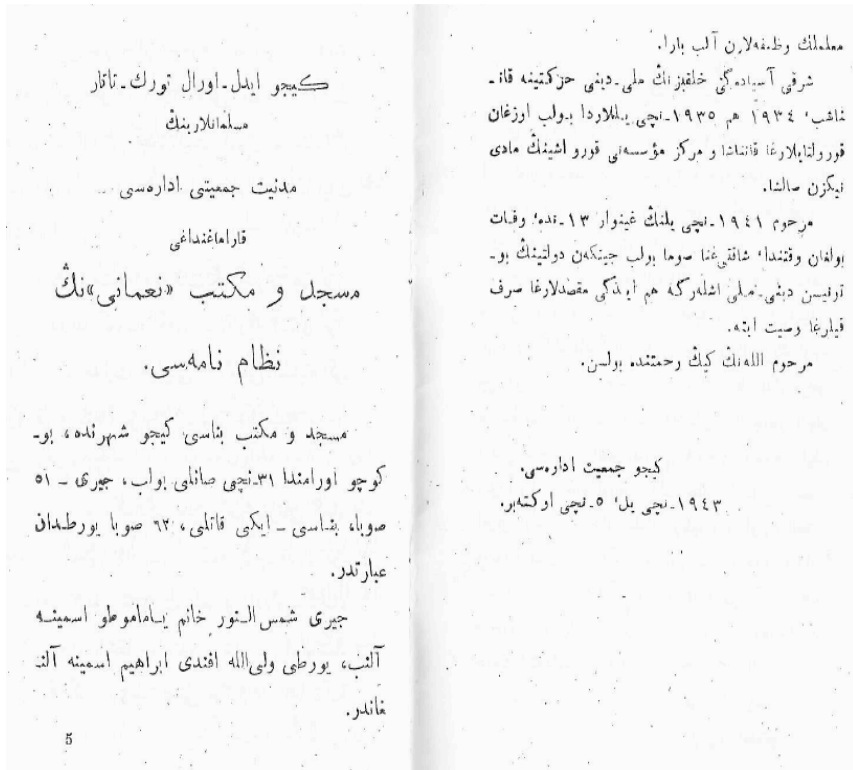

بر ايگى سوز.

طنطنه لى آچلو مراسى ۱۹۴۳-نجى يىلىك ۵-ئىدە
اوزدرلغان مسجد-مكتىپ «ئىمانى» مرحوم مائىدەشېز عبدال
حق ملاجمال الدين ئىمانى كى سىتى بىلەن ھىبا قىلغان
سوماغا ئالىپ: تەمىر ايتلىگەن بىلەن.

مرحوم ملاعبدالحق افندىنىڭ طوغقان چىرى: ساھار
ولايىتى، بوگولمە قىزاسى، قارامالى قىبەسى، ئەبى قىرەسىدەر.
مرحوم بوگولمەنىڭ ئاتاقلى امامى ملاجمال الدين كى اوچىن.
چى اوغلى بولۇپ، ۱۹۰۰-نجى يىلى دىباغا كىلە. مرحوم
مدرسىة محمدىيەنى تەمىن ايتە. انقلابدان سوڭ چىققان قاچاق
دولقنى مرحوم عبدالحق افندىنى ۱۹۱۹-دا طوغقان ايلە.
ئەن آيرا. مرحوم اورفاغا كىلپ چىقا و آنداقى ملتەش.
لەرىز آراستىدا امام و مەملىك وظيفەلارن اونى. انقلاب
موتىدا كىلپ چىتەنگە، مرحوم عىكرى خىدمەتكە آلتا.
خردا، سابىق روسىيا آق عىكرلەرى بىلەن بىرگە، مرحوم
مانجورىيەگە كىلپ چىقا و موقىدىن شەرىتە سودا آلاستىدا
خىدمەت ايتە باشلى. ۱۹۲۶-دا مرحوم شەيخ النور بلوناش
تارپىشقا ئىككىخىلانا و ۱۹۲۷-دە قوربەگە كىچو شەرىتە
كۆچە. بو شەرىتە سودا باشەرى بىلەن بىرگە امامتچىلىك ھىم

بیررگه هم ده رهن گه صالارغا فطیما حقلاری یوندر.

۱ - مسجد و مکتب "نعمانی" ننگ مبارقلاری
ری توبه نده گیجه تأمین ایتهله چه کدر.

(ا) اعضاقل بدلی.

(ب) همت اییهلر ننگ اختیارلی اعانه لاری.

(ت) واجب صدقه لاری.

(ث) خیرات کیچه لاری کر می.

۲ - شمس النور خانم یاماموظو هم ولی الله

افندی ابراهیم، مذکور مسجد و مکتب ننگ یورطی.

جیرن اوزله ریه ده، وارنلاری دا صانا آلماسلار هم

باشقا قولنادا اجاره گه بیره آلماسلار و رهن گده

صالا آلماسلار. قیدیسی اولاراق مسجد و مکتب

بولب قالاجا قدر.

۳ - مذکور مسجد و مکتب مرحوم عبدالحق

افندی نعمان ننگ وصیت آقچاسینا آلتانغا کوره تا

۷

شمس النور خانم یاماموظو هم ولی الله افندی
ابراهیم اوز طرفلار ندان، مذکور مسجد و مکتب
جیرن هم یورطی کیجو ایدل. اورال تورک - تاتار
مستمالار ننگ مدنیت جمعیتی اداره سینا هبا قیاب
تاپشغالاردر.

مذکور مسجد و مکتب ننگ جیری هم یور -

طی یوغاریدا کورسه تلگهن اسمله رگه آلتان بوا -

سادا، کیجو مدنیت جمعیتی اداره سی اسمیته کو -

چرو طوغرسیندا، بو بونک نییون حکومتیته مراج -

مت ایتهله چه کدر.

مسجد و مکتب ننگ جیری هم یورطی کیجو

مدنیت جمعیتی اداره سی اسمیته کورسه ده، کو -

چمه سه ده کیجو مدنیت جمعیتی اداره سینا ننگ،

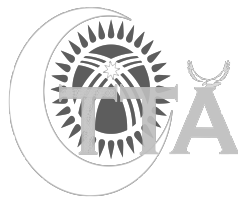
شولای اوق باشقا مملکنده یه شه وچی اوروشما -

لار ننگ مذکور یورطی جیرای صاتارغا، اجاره گه

۸

<p>ت) حکومت صالحلارن تولاهو.</p> <p>ث) حفظالصحتکه اعتبار قیلو.</p> <p>ج) مسجد و مکتب بناسی اهنده هیچ بر سیاسی اشلهر بولماس.</p> <p>ح) بویوک نیبون حکومت قانونلارینا بو- بنصب دئی- ملی اشلهر بزنسی قانونوی بولمان آلب بارو.</p> <p>خ) مسجد اوچون امام و مؤذن تعین قیلو هم تیشای تالاسا، معاش تعین قیلو.</p> <p>چ) مکتب نهمانی گنه اونوجیلار هم آلا- ننگ معاشلارن تعین قیلو. مکتبه شاکرده قبول یتو. امتحان مراسملارن اونکهره، مکتبه ناظر مین یتو. آنا- آنالار هیتی یاکه اویوشماسی توزو. شاکر لرگه اوقو حقی تعین قیلو. اوقوسی بالالارغا درساکلهر جینشدرو. بهش بونولار بزداه،</p> <p>9</p>	<p>قیامت عبدالحق افتدی نهمانی اسمنده بولاچاقدر.</p> <p>۴ - مسجد نهمانی ننگ ایشگی بون اهل اسلام اعضالارینا عبادت قیلو اوچون آجق بولا- چاق، شولای اوق مکتب نهمانی ننگ ایشگی ده اهل اسلام بالالارینا علم اوگره نو اوچون آجق بولاچاقدر.</p> <p>۵ - مذکور مکتب نهمانی ده امکان بو- لنان تقدیرده پانسیون آجاب، شاکرده رده قبول ایتهجه کدر.</p> <p>۶ - مذکور مسجد و مکتب نهمانی کچو ایئل- اورال تورک- تاتار مسلمانلار ننگ مدنیت جمعیتی ادارهسی فاراماغندا بول، تو بهنده گی مادهلر موجینجه اداره ایتهجه کدر:</p> <p>ا) اوقو قضااستبان صاقلاو.</p> <p>ب) تیشلی عمارتلارن قیلو.</p> <p>8</p>
--	--

- موقدین (مانجوتیفو) شمېرنده گې مرکز باشقار.
۳م اوج مملکتده (بویوک نیپون، مانجوتیفو و
یاغما قنای) یه شه وچی ایدل- اورال تورک- تاتار
مسلمانلارینگ اینگ زور اویوشمالاری اداره سینگ
کینگه شاهی بلهن، مذکور مسجد و مکتب "نعمانی".
نگ یورطچیرن صانب، یوغاریبدا کورسه تلگهن
هیشت معقول تابقان اورنداء شول آقجا برارینه بر
یورطچیر آب اوشبو نظام نامه ده کورسه تلگهن
یوتون ماده لهر یوینچا عمل اینلر:

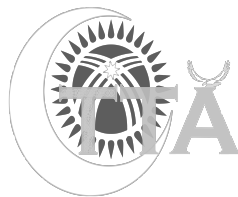
ب) مذکور مسجد و مکتب "نعمانی" ایکن.
چی اویوشما قوناندان اوچنچی و سائره بولک فو-
لینا کوچو مجبوریتینه قالغان تقدیرده، مذکور نظام
نامه داغی ماده لهر اوزگهرتلمیچه عمل قیلولاری
و اسمی ده شولای اوق مسجد و مکتب "نعمانی"
بول قالووی شرطدر.

مای عذف غاذنلهر بزنی اورنلاشدرب بارونی کوز-
ده طوبت، کیره کای بولغان وقتلاردا صحنه و
تیا ترلهر یاصاو. یه ش بونلار بزنی بویوک- نیپون
ملیتینگ ادبیاتی بلهن تاشدرو اوچون صحنه لار
قورو و رفیر اتلار اوقو.

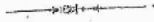
۷ - مکتب "نعمانی" تورک- تاتار ابتدائی
مکتبی بول، نیپون تلی مجبوریدر. امکان بو-
لغان تقدیرده و حاجتی کورسه باشقا تللهر هم
موسیقا درس لهری ده بیرلر.

۸ - کیله چه کده، کیچوده یه شه وچی ایدل-
اورال تورک- تاتار مسلمانلاری تارالاقالسالار و یه-
نهدن اویوشما توزو انیدی کورنمه گهن تقدیرده
توبنده گمچه حرکت اینلر:

ا) برنچی - کیچو ایدل- اورال تورک- تاتار
مسلمانلارینگ مدنیت جمعیتی اداره سی؛ ایکنچی

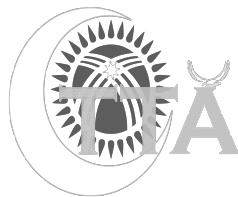
مسلمانلارینگ مدنیت جمعیتی اعضالارینگ عموم
جیبلیشتنماغنا حل قیاناچاقدیر. نظامنامهغا آرتدیرلمان و
یاکه کیمتلیگن مادهلار حکومت دایرهلرینا بلدر.
لرگه تیشدر.
اوشبو نظامنامه - اونیر مادهددن و اوندو-
رت پارچادان عبارتدر.

۹ - حاضرده و کباهجه کدهده مذکور مس-
جد و مکتب "نعمانی" ننگ نظامنامهسی ننگ ماد-
دهلرینا، ادارهلار طرفندا نمی یاخود آیم شخصلار
طرفندانمی خلاف و حیانت قیلغان تقدیرده، بو
کبی اویوشما و شخصلار، برنجی الیه حضورندا هم
دین-ملت فارشتدا و شولای اوق حکومت فارشتدا
مسئولینای بولاچاقلاردر.

۱۰ - مذکور مسجد و مکتب "نعمانی" ننگ
یورط-جیری ننگ رسمی حکومت مؤسسسه سنددن
(صای بانچو) آلتغان رسمی کباغدی، کیچو ایدل-
اورال تورک-تاتار مسلمانلاری مدنیت جمعیتی
ادارهسندا صاقلانادر.

۱۱ - وقت اوتووی بلهن اوشبو نظامنامهغا
مادهلر آرتدرو یاکه کیمتو کیره کلبی تابلا قالغان
تقدیرده، بو مسئله، کیچو ایدل-اورال تورک-تاتار

京城禮拜堂並に學院メグマンの規則書

本禮拜堂並に學院の所在は京城府中區武橋町參拾番地にして其の敷地五拾壹坪建物貳拾肆坪也

右土地建物は故アートルハック、ゾグマン氏の遺産金を以て土地は山本シムシヌル、建物はイブラヒム、ワリウテ阿氏の名義にて買入れ之れを京城イデム、ウラルトルゴ、タタール文化協會に引渡したるものなり

當禮拜堂並に學院の土地建物の所有名義は右兩者より京城本協會名義に變更すべく大日本帝國政府に其の許可申請の手續を為す

大日本帝國政府より右名義変更の許可あると否とに拘らず京城協會又は他地方に在る同系協會等も右土地建物を他へ賣却、贈與、貸與、買入れ等は絶対に為すこと能はずものなり

本禮拜堂並に学院ヲアグマンノ管理其ノ他ノ事項ニ關シ左ノ通り矣
一 禮拜堂並に学院ノ維持經費は下記ニ依リ之トす

イ 會費 ロ 寄附 ハ サダカ

二 當禮拜堂並に学院ノ土地、建物如ク山本シムシタル火入、ワリクライブラ
リム或名義と云リ否テ故ニテ右兩者ハ勿論其ノ子孫連ニ於テモ右土地、建
物その他、賣却、贈與、發賣、又は買入ル等ヲ爲ス可キ事を得可キものとす

三 當禮拜堂並に学院ノ土地、建物は故アトルハツカ、アグマン氏ノ選定ニ因
リ其ノ遺產金中心ニて買入ルべシモノナリ之ヲ以テ之れを記念スル事爲メ當
禮拜堂並に学院ノ土地は永久ニアグマンノ名譽ヲ附スベキものとす

四 當禮拜堂並に学院は民族ノ如何モ尚ハ全回教徒ニ開放シ禮拜セシメ又
全回教徒ノ子弟モ收養教育スルものとす

五 當学院ヲアグマンニテハ出資得テ限リ寄附生ヲ入学セシム

六 當禮拜堂並に学院ヲアグマンハ京城イデルカラトルコ、タタール文化協會
ニ於テ管理經營シ左記條項ニ依リ妥善處理ヲ爲サズ

イ 建物ハ火災保險ヲ附ス
ロ 必要ナル修繕ヲ爲ス

ハ 税金其ノ他ノ公課金ヲ支持ス
ニ 衛生施設ニ注意ヲ爲ス

ホ 館内ニテハ政治上ノ談話ヲ絶對ニ禁ス

六 大日本帝國ノ法律諸規則ニ従ヒ宗教的國民的行事も同國ノ諸法令ニ
遵守シテ之レヲ行フ

七 禮拜堂ニ有テ餘リ布教者ヲ選定ス
八 アグマン学院ニ有テ餘リ教職員ヲ選定ス

九 学院生徒ニハ試験ヲ課シ學問ノ向上ヲ促進セシム

六、校長を定むる生徒父兄會を成立す。
 七、生徒の月謝を定むる教科書撰定取柄へ生徒として國民的宗教的習慣の
 保持に努めしむる必要の場合に學藝會を開催す。
 八、児童を大日本帝國の文化に顧慮する教育を施す為め時々特別講
 義會を開催す。
 九、本メアマン学院はトルコ・タタール小学校なるも日本語は勿論限ら
 ざる其の他外國語又は音楽をも教授するものとす。
 十、第一東京京城イデル・ウラル・トルコ・タタール人が散會し他の會を成立
 せし場合は左の通り設置するものとす。
 第一 京城イデルウラル・トルコ・タタール協會 第二 在泰天總水師
 第三 大日本帝國、滿洲國及支那に在住せるイデル・ウラル・トルコ、
 四、前項の場合權拜堂並に學院にメアマンの名稱を永久に附すること、
 五、前項の場合權拜堂並に學院にメアマンの規則に協會又は個人に
 對條件を置くべし。
 六、現在又は將來に於て當權拜堂並に學院メアマンの規則に協會又は個人に
 して違背ある場合は斯かき行爲は神の前に、亦宗教國民の前に、又政府の
 前にも責任を負ふべきは勿論なるべし。
 七、當權拜堂並に學院の土地、建物に關する權利書類は京城イデル・ウラル、
 トルコ・タタール文化協會に保存すべし。
 八、時代進展により本規則書の改正を必要とする場合生じたる時は京城イ

テル・ウラル・トルフ・タヌール文化協会の總會決議に依りてのみ之れを
可能とす。
尚協会は右改正の場合に其の改正要目を逐漸々く當該官憲に報告す
べきものとす。

—28—

